AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2026 / 66 • Haziran

TÜRKİYE VE AZERBAYCAN İLİŞKİLERİ ÜZERİNDEN HEDEF ALINAN TÜRK DEVLETLERİ BİRLİĞİ

İlaha KHANTAMİROVA

-

Son dönemde Azerbaycan ve Türkiye arasındaki siyasi, ekonomik ve toplumsal ilişkilerin giderek derinleşmesine paralel olarak, iki ülke arasındaki iş birliğini sorgulayan ve mevcut uyumu hedef alan değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir[1]. İlk bakışta yalnızca Bakü ve Ankara ilişkilerine yönelik eleştiriler olarak değerlendirilebilecek bu yaklaşımlar, daha geniş perspektiften ele alındığında Türk dünyasında son yıllarda güçlenen bütünleşme eğilimleriyle bağlantılı görünmektedir. Bu çerçevede söz konusu tartışmaların yalnızca iki ülke arasındaki ilişkileri değil, aynı zamanda Türk devletleri arasında gelişen iş birliği ve entegrasyon süreçlerini de dolaylı biçimde hedef aldığı söylenebilir.

İki Taraf Arasındaki İstikrarlı İlişkilere Yönelik Eleştiriler

Söz konusu yazılar incelendiğinde, Azerbaycan-Türkiye ilişkilerinin çoğunlukla İsrail ve Ermenistan ile yürütülen ilişkiler bağlamında değerlendirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu çerçevede, Azerbaycan-Türkiye ilişkileri sıklıkla Azerbaycanın İsrail ile sürdürdüğü olumlu ilişkiler ile Türkiyenin İsraille yaşadığı dönemsel gerilimler üzerinden tartışılmaktadır. Ancak bu yaklaşım, Azerbaycanın dış politika tercihlerini ve bölgesel stratejisini dar bir perspektiften yorumlama eğilimi taşımaktadır.

Azerbaycan, İsrail ile diplomatik, ekonomik ve güvenlik alanlarında ilişkilerini sürdürürken, Türkiye ile olan iş birliğini çok daha kapsamlı ve kurumsallaşmış bir stratejik ortaklık düzeyinde geliştirmektedir. Bu süreçte Bakünün taraflardan biri lehine pozisyon almak yerine dengeli bir politika izlediği, gerektiğinde ise iki ülke arasında kolaylaştırıcı ve dengeleyici bir rol üstlendiği görülmektedir. Bunun yanında Azerbaycanın İsrail ile ilişkileri önemli olmakla birlikte, Türkiye ile ilişkileri farklı bir stratejik düzlemde konumlanmaktadır. Şuşa Beyannamesi ile daha da kurumsallaşan bu ortaklık; siyasi, ekonomik, güvenlik, enerji ve kültürel alanlarda uzun vadeli ve çok boyutlu bir iş birliği zemini oluşturmuştur. Ayrıca Azerbaycan-Türkiye ilişkileri, İsrail ile yürütülen ilişkilerden farklı olarak ortak tarih, kültür, dil ve toplumsal bağlar üzerine inşa edilmiş daha derin bir niteliğe sahiptir.

Ermenistan bağlamında Azerbaycan-Türkiye ilişkileri sıklıkla Ermenistan-Azerbaycan ve Türkiye-Ermenistan ilişkileriyle birlikte ele alınmaktadır. Özellikle İkinci Karabağ Savaşı

sonrasında Azerbaycanın toprak bütünlüğünü yeniden tesis etmesinin ardından Türkiye ile Ermenistan arasında başlatılan normalleşme sürecine yönelik değerlendirmeler öne çıkmıştır. Bu süreç zaman zaman Azerbaycanın Türkiyenin Ermenistan politikasını belirleyici ölçüde etkilediği şeklinde yorumlanmaktadır. Ancak bu tür değerlendirmeler, sürecin çok aktörlü ve çok boyutlu niteliğini yeterince yansıtmamaktadır.

Türkiye-Ermenistan ilişkileri açısından bakıldığında yalnızca güncel gelişmelerin değil, tarihsel mirasın da belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir. Mevcut Ermeni yönetimi normalleşme yönünde çeşitli açıklamalarda bulunsa da uluslararası platformlarda Türkiyeye yönelik tartışmalı tarihsel iddiaların zaman zaman gündeme getirilmesi ve Türkiye karşıtlığı bilinen denklemlerde yer alması ilişkilerin kırılgan yapısını koruduğunu göstermektedir. Bu nedenle Türkiye-Ermenistan normalleşme sürecini Karabağ konusunun fiilen çözülmüş olması üzerinden değerlendirmek, sürecin tarihsel, siyasi ve toplumsal boyutlarını göz ardı eden eksik bir okuma riskini beraberinde getirmektedir. Savaş sonrasında Ermenistanın üstlendiği yükümlülüklere rağmen anayasal ve hukuki düzeyde gerekli değişiklikleri henüz tamamlamamış olması, normalleşme ve barış sürecinin tam anlamıyla sonuçlanmadığını göstermektedir. Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyanın Karabağın Azerbaycan toprağı olduğunu kabul eden açıklamalarına rağmen, ülke içindeki siyasi dinamikler, diaspora çevrelerinin etkisi ve muhalefetin söylemleri geçmiş döneme ait bazı yaklaşım ve politikaların tamamen terk edilmediğini ortaya koymaktadır.

Hedef Türk Devletleri Birliği

Son yıllarda küresel ve bölgesel ölçekte görünürlüğü artan Türk Devletleri Teşkilatı'nın (TDT) bu tartışmaların arka planında dikkate alınması gerekmektedir. Türk devletleri arasındaki ilişkiler siyasi, ekonomik, güvenlik, ulaştırma, enerji ve teknoloji alanlarında giderek daha kurumsal bir nitelik kazanmakta ve çok katmanlı bir iş birliği ağı oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, üye devletler ortak tarihsel hafıza, kültürel yakınlık ve dilsel bağlar temelinde birbirleriyle güçlü ilişkiler sürdürmektedir.

Yöneticilerinin TDT'nin yalnızca bir iş birliği platformu olarak değil, önemli jeopolitik güç merkezi olarak tanımlayan açıklamaları da bu süreci desteklemektedir[2]. Bu kapsamda üye devletlerin Avrasyada ekonomik ve siyasi ilişkilerini etkin bir şekilde sürdürürken, aynı zamanda kendi aralarındaki kurumsal iş birliğini güçlendirmeye yönelik adımları öne çıkmaktadır. Bu çerçevede, söz konusu bütünleşme sürecine yönelik bazı eleştirilerin zaman zaman pan-Türkizm söylemi üzerinden dile getirildiği de görülmektedir. Azerbaycan ve Türkiye'ye yönelik eleştiriler bu bağlamda değerlendirildiğinde, her iki ülkenin TDT içindeki merkezi konumu dikkat çekmektedir. Türkiye, sahip olduğu siyasi, ekonomik ve kurumsal kapasiteyle Türk dünyasında önemli bir rol üstlenirken, Azerbaycan ise Güney Kafkasya'daki stratejik konumu, enerji kaynakları ve ulaştırma koridorları üzerindeki etkisi sayesinde Türk devletleri arasında önemli bir bağlantı noktası oluşturmaktadır. Bu nedenle Azerbaycan ile Türkiye arasındaki stratejik ortaklığın zayıflatılmasına yönelik girişimlerin ikili ilişkileri değil, özellikle Türk devletleri arasındaki iş birliği ve bütünleşme süreçlerini hedef aldığını değerlendirmek mümkündür.

[1] Юрий Мавашев, Турция и Азербайджан: противоречия между «союзниками» скрывать всё труднее, 15 Haziran 2026, https://vpoanalytics.com/point-of-view/turtsiya-i-azerbaydzhan-protivorechiya-mezhdu-soyuznikami-skryvat-vsye-trudnee/

[2] Ruslan Rehimov, Aliyev: Ailemiz olan Türk dünyası 21. yüzyılın nüfuzlu jeopolitik güç merkezlerinden birine dönüşüyor, 15 Haziran 2026, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/aliyev-ailemiz-olan-turk-dunyasi-21-yuzyilin-nufuzlu-jeopolitik-guc-merkezlerinden-birine-donusuyor/3967023

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: KHANTAMİROVA, İlaha. 2026. "TÜRKİYE VE AZERBAYCAN İLİŞKİLERİ ÜZERİNDEN HEDEF ALINAN TÜRK DEVLETLERİ BİRLİĞİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2026 / 66. Haziran 17. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/tr/Yorum/TURKIYE-VE-AZERBAYCAN-ILISKILERI-UZERINDEN-HEDEF-ALINAN-TURK-DEVLETLERI-BIRLIGI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır